

Vastaus

12.6.2025

VN/18685/2025
VN/18685/2025-STM-3

Lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarinen

Sosiaali- ja terveysministeriön vastaus lapsiasiavaltuutetun kysymykseen intersukupuolisten lasten oikeuksien turvaamisesta

Lapsiasiavaltuutettu on pyytänyt kysymyksellään LAPS/34/2025 sosiaali- ja terveysministeriöltä sekä oikeusministeriöltä tietoa siitä, mihin toimiin sosiaali- ja terveysministeriössä sekä oikeusministeriössä on ryhdytty intersukupuolisten lasten koskemattomuuden turvaamiseksi heidän terveytensä kannalta tarpeettomilta toimenpiteiltä.

Sosiaali- ja terveysministeriö kiittää lapsiasiavaltuutettua kysymyksestä ja tärkeän asian esiin nostamisesta sekä vastaa osaltaan lapsiasiavaltuutetun kysymykseen alla olevasti.

Sosiaali- ja terveysministeriön vastaus

Intersukupuolisilla lapsilla on oikeus koskemattomuuteen, ja tätä oikeutta tulee turvata tehokkaasti.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 27.5.2021 translainsäädännön uudistamisen työryhmäkokoontalon toimikaudelle 1.6.2021–31.1.2022. Virkamiesryhmän tehtävänä oli muiden ohella tehdä tarvittavat muut ehdotukset erityisesti intersukupuolisten lasten itsemääräämisoikeuden vahvistamiseksi lapsen edun ja henkilökohtaisen koskemattomuuden sekä iän ja kehitystason mukaisesti.

Virkamiesryhmä katsoi, että sukupuoliirteitä muokkaavista toimenpiteistä ja hoidoista on hyvin vähän virallisesti koottua tietoa saatavilla. Lainsäädäntötoimien esittäminen edellyttäisi parempaa tietopohjaa. Virkamiesryhmä myös kiinnitti huomiota muihin vireillä oleviin hankkeisiin, joilla voi olla vaikutusta intersukupuolisten lasten asemaan ja oikeuksiin, esimerkiksi asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeutta koskevaan hankkeeseen. Virkamiesryhmä pani merkille, että tähänastiset toimenpiteet intersukupuolisten lasten itsemääräämisoikeuden vahvistamiseksi ja tarpeettomista lääketieteellisistä toimenpiteistä luopumiseksi on katsottu monilta osin riittämättömiksi. Toisaalta on vielä olemassa sellaisia ei-lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, kuten sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaus- ja valvontaviranomaisten ohjaus, joilla asiaan voitaisiin pyrkiä vaikuttamaan.

Ehdotuksinaan virkamiesryhmä esitti seuraavaa: 1) Selvitys viranomaisen toimesta intersukupuolisten lasten sukupuoliirteitä muokkaaviin toimenpiteisiin ja hoitoihin liittyvistä käytännöistä, 2) Asianmukaisen tiedon saamisen varmistaminen intersukupuolisille lapsille ja heidän vanhemmilleen, 3) Ohjaus, jossa korostettaisiin lääketieteellisen diagnostiikan ohella huomioitavia asioita kuten lapsen itsemääräämisoikeutta ja henkilökohtaista koskemattomuutta, monipuolisen tiedon tarjoamista sekä vertaistukeen ohjaamista, 4) Lasten kanssa toimivien ammattilaisten koulutus intersukupuolisuudesta ja sukupuolen moninaisuudesta, jotta he voisivat tukea intersukupuolisten lasten kasvua ja kehitystä. Mahdolliset lainsäädännölliset toimenpiteet voidaan virkamiesryhmän näkemyksen mukaan toteuttaa osana asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeutta vahvistavaa hanketta ja siinä tehtävää

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

systemaattista lasten ja nuorten itsemääräämisoikeutta koskevaa lainsäädännön kehittämiseen ja toimintatapoihin liittyvää arviointia. Työryhmän ehdotukset ovat luettavissa osoitteessa stm.fi/hanke?tunnus=STM021:00/2021.

Sosiaali- ja terveysministeriö ei ole vielä tehnyt päätöksiä siitä, mihin toimenpiteisiin työryhmän ehdotusten johdosta mahdollisesti ryhdytään. Toimenpiteistä ei myöskään ole sovittu hallitusohjelmassa. Itsemääräämisoikeutta koskeva lainsäädäntöhanke on valitettavasti viivästynyt. Hankkeelle ei ole osoitettu tarvittavaa pysyvää rahoitusta, ja siitä syystä hankkeen lainsäädäntöä ei tulla esittämään eduskunnalle kuluvalle hallituskaudella. Virkavalmistelua tullaan kuitenkin jatkamaan painotuen hallituskauden loppuun. Valmisteluvelka on kuitenkin huomattava, jonka vuoksi valmistelua tullaan vaiheistamaan. Kiireellisintä on katsottu olevan valmistella lainsäädäntöä itsemääräämisoikeudesta ja rajoitustoimien käytön edellytyksistä palveluissa, joista asiaa koskeva kattava sääntely puuttuu.

Osana kansallisen lapsistrategian toimeenpanoa on vuonna 2023 rahoitettu Suomalainen Lääkäri-seura Duodecimin Hyvä käytäntö -konsensussuositus ensitiedon antamisesta. Konsensussuosituksessa käsitellään ensitiedon antamista tilanteissa, joissa sikiöllä, vastasyntyneellä tai alle 1-vuotiaalla todetaan tai epäillään muun muassa sukupuolipiirteisiin vaikuttavaa kehovariaatiota, intersukupuolisuutta.

Kansliapäällikkö

Veli-Mikko Niemi

Kehittämisen neuvos

Marjo Kekki

Jakelu

lapsiasiainvaltuutetun toimisto

VN/18685/2025-STM-3

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: